

ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉRTESITŐ

AZ ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAK-
OSZTÁLYÁNAK SZAKÜLÉSEIRŐL ÉS NÉPSZERŰ ELŐADÁS AIRÓL.

I. ORVOSI SZAK.

X. kötet.

1888.

II. III. füzet.

BÉKA MELY ÁLLITÓLAG NÉGY ÉVIG EMBERBEN ÉLT.*)

Dr. Genersich Antal egyet. tanártól.

A múlt nyáron (1887. május 9.) N. N. tr. egy borszeszben el-
tett békát küldött hozzám közelebbi megvizsgálás végett egy levél
kíséréteben, mely a következőket tartalmazza :

X. Y. közepes műveltségű, de teljesen értelmes és józan gon-
dolkozású állatorvos két és fél év előtt V. községből, hol elébb hat
évig lakott, nejével és első nejétől maradt leányával N. N. tr.
tartózkodási helyére költözött.

Neje állítólag 4 év előtt a bal rázt tájon élénk szűrő-mozgá-
sokat érzett, éles fájdalommal egybekötve, bélpuffadással és makacs
székrekedéssel. Ekkor Sz. V. tr. által béllob és miserere ellen ke-
zeltetett, mire ugyan jobban lett, de a mozgásokat gyakori helyzet
változtatással folytonosan érezte, s ez idő óta gyakran szenvedett
erős gyomor- és bélgöresükben, hurutos, néha lobos tünetekkel és
gyakori hányással egybekötve.

N. N. tr. 1885. július havában vette kezelés alá, s a tüne-
tekből galandféregre, majd orsógilisztára következtetve Kamala-t,
később Santonin-t kísértett, minden eredmény nélkül. Azután csak
tünetileg kezelte a körülményekhez képest, Natrium bicarbonicum-
mal hosszú időn át, majd potio Riveri-vel, hashajtókkal, aetherikus
cseppekkel, bódítókkal tartotta, de a beteg szűrő, fájdalmas érzettel
párosult mozgásokról, szüntelen panaszkodott, különösen, ha savanyú

*) Előadatott az 1888 febr hó 25-iki orvosi szakülésen.

ételeket, káposztát stb. evett. Ellenben a tejet és édesételeket, zöldség főzelékeket nagyon jól tűrte. A mozgási érzés egyébként kréta-por vagy megrágott fű nedvének elnyelésével csillapult.

1887. márczius végén a mozgások ismét kiállhatatlan fájdalmasak voltak, és csak nagyon megczukrozott tejre szűntek rövid időre, a midőn a beteg érezte, hogy a mozgó lény felkapaszkodik az epigastriumba, és állítólag szűrcsöl. N. N. tr tapintásra mit sem érzett ugyan, de ismét csak a galandféregre gondolt és 10 gr. kamala-t, 1 gr. ol. aether. filicis maris-sal rendelt 3 adagra óránként, s arra 50 gr. Ricinus olajat. 27. és 28-án a fájdalom és mozgás még nagyobb volt. 29-én 5 gr. Extr. filicis maris aether.-ot adott 30 gr. ricinus olajjal és tojássárgával 150 grammnyi fejetben, de miután ennek sem volt a hasmenésen kívül semmi hatása, s hivatalos teendői miatt el kellett utaznia, a betegnek hajtó-pillulákat hagyott (Extr. aloës aquos. Colocynt Extr. aeth. fil. mar. ol. aeth. fil. mar. aa. gr. 2. Pulv. et extr. Gentian. qu. s. f. pill. Nr. 60.) és ezekből naponta 3-szor 5—5 drbot rendelt, míg a féreg el nem megy. A beteg ezen labdacsoakat egyszer ismételte és használatuk alatt a legkinosabb mozgásokat érezte ápril 9-éig, a midőn a fájdalmak egyszerre megszűntek, s a beteg kijelentette: „Jetzt ist er gestorben“. Ez alatt s a következő napokon híg székürülései voltak erőltetéssel, 21-én azonban tenesmus mellett csak néhány csepp véresen csikolt nyák takarodott el, s a beteg érezte, hogy végbelében valami fennakadt, s a dugasz gyakori erőltetésre valami keveset alább és alább húzódott. Ápril 22-én, nyugtalan éj után férjével korán reggel kísétált a mező felé, s mialatt a gyakori inger miatt a kertek mellett ismételten lekuporodott, férje betért egy a közelben lakó csendőr őrmesterhez. Egy ily erőltetés alkalmával a beteg érezte, hogy a dugasz a végbél nyílásra előnyomult, egy része előesett, de nagyobb része fennakadt. Azon hitben, hogy a galandféreg egy tömegben fekszik a végbél nyíláson, utána nyúlt és egy puha tömeget kapott alfelében, melyet némi erővel kifejtett, észrevéve, hogy az egy élettelen, kifejlett béfa, felsikoltott és eszméletlenül elterült. A sikoltásra férje és a csendőrök kiszaladtak, és az eszméletre hozott nő elbeszélte nekik az eseményt, megmútatva egyúttal a békát is, melyet azonnal a gyógytárba vittek és szeszbe elhelyeztek.

Az eltakarodás után bővebb székelés, véresfokkal és nyákhár-

tya czafatokkal következett be, s a sok erőltetésre végbél iszam fejtett ki, mely azonban később visszahúzódott. Azóta a nő étvágya teljesen rendben van, ehetik mindent, savanyú ételeket, káposztát is minden kellemetlen utóhatás nélkül, sőt ezek most legjobban ízlenek.

Az anamnesisre nézve N. N. tr mondja, hogy a nő 50 éves, igen jól táplált. 15 testvére közül egyedül él. Atyja még születése előtt elhalt, anyja egy évvel később, s mint árva gyermek, nélkülözések között nőtt fel. Gyermek korában 3 évig váltólázban szenvedett, de különben egészséges volt. Havi vérzését 16 éves korában kapta, és az mindig rendes lefolyású volt. Egyszer sem szült, és 45 éves korában kimaradt a havivérzése. A leírt baját, mely 1883-ban kezdődött, annak tulajdonítja, hogy előbbi lakhelyükön kút hiányában a kertükben egy gödörben összegyűlt szívinzből gyakran ivott, a békanyálat kezével félrehajtva. A mozgást négy év óta érezte, de, hogy az egy elnyelt petéből kifejtett béka lenne, soha sem képzelte, a míg azt félremagyarázhatatlan bizonyossággal nem látta, a mire kész esküt tenni.

Ez a béka története, melyet mindenki nevetségesnek tart, s elbeszéléseért a szegény állatorvos éles gúnynak van kitéve, a ki ezt teljes önmegtagadással tűri, azon hitben, hogy ez által a tudománynak tesz szolgálatot.

N. N. tr anélkül, hogy feltétlen hitelt adna a leírt elbeszélésnek, még sem meri azt határozottan nevetségesnek tartani, részint azért, mert az egyének a műveltségnek sem oly alanti fokán nem állanak, melyen az esetet a babona vagy képzelődés szüleményének lehetne tekinteni, sem pedig oly magas fokán, hogy náluk a csalás által hatásvadászatot feltételezni lehetne, részint pedig, mert a békának már külső szemlélése is feltűnő előtte, a mennyiben vidékükön természetes körülmények között kifejtett békák közül ehhez hasonlót nem ismer, s végre, mert mai nap sok oly természettani és kórtani tünet nyer magyarázatot, a melyet azelőtt nevetségesnek tekintettek.

A béka színe eltér a vidékükön előforduló békákétól. Első végtagjai nyomorultul fejlődtek, s összes végtagjai horogszerű karmokkal vannak ellátva, mintegy kapaszkodó kúszásra szánva szűk csatornában. Szemeit nem vehette ki megsértés nélkül, nyelve helyett is csak egy kis szabálytalan dúrványt talált az állkapocs mellől

csúcsán, s mindezeket, ha az elbeszélés igaz, a természet azért vonta meg tőle, mert az emberi zsigerekben sem látásra, sem táplálékának ragadozás útján való beszerzésére szüksége nem volt, miután azt a bélben levő em kész állapotban szolgáltatta. Kifejlése esetleg létrejöhetett a Koch cholera-bacillus elmélete szerint a belekben, a hová a netalán beteg gyomorból sértetlen állapotban jött be, de mindezeknél csalhatatlanabb bizonyítékot nyújthat a boncz- és gorsói, esetleg vegyi vizsgálat, a melyre engem és Entz tnr urat felkért, igen fontosnak tartva az esetet, a mennyiben, ha valónak bizonyulna, akkor azon nem ritkán előforduló betegetek, kik ama állítással keresik fel az orvost, hogy hasukban béka van, nem kellene képzelgőknek vagy hystericusoknak tekintenünk, hanem a már véletlenül kijelölt módon azok kiküszöbölésére törekednünk; míg az ellenkező esetben, ha t. i. a béka egy természetes úton kifejlett, s netalán éhség miatt vagy más módon tönkrement hullónak bizonyulna, ezt a betegnek csakis egy hypnotikus érzéki csalódása tette lehetővé, ki- nek ugyan a hypnosisról fogalma sincs, de a kinél úgy a hysteria, mint a csalási szándék nézete szerint, határozottan kizárható.

A lekötött borszeszes üvegben megérkezett békát magam is megvizsgáltam, másfelől dr. Entz tnr és Klug tnr uraknak is megmutattam, s most a több oldalról eszközölt vizsgálatok eredményét terjesztem elő.

Már egyelőre élettani absurdum, hogy egy béka az ember beleiben nemesak hosszú ideig éljen, de sőt a bélsatornában egy le- nyelt petéből kifejlődjön és négy évig ott vegetáljon, mert minden egyébtől eltekintve van az élő emberben egy agens, mely kívülről a testbe bejutott állatokat (az élősdiék kivételével) megöli, s ez az em- beri testnek tulajdon melege. Már Berthold tnr (Müllers Archiv f. Anatomie Physiologie u. wissenschaft. Medicin 1849. 430.) kísérleti úton kimutatta, hogy béka-peték, ha csak 8 óráig 36·25 C° meleg vízbe tétettek, és azután fejlődésükre alkalmas viszonyok közé helyeztettek, sohasem fejlődtek ki, hanem rövid idő alatt rothadásnak indultak. Béka és varangy porontyok 14° vízben egészen jól mozog- nak, de ha a víz lassanként 27·5 C°-ra felmelegítettett, félóra múlva már lassabban, és rángásokat kapnak. 32·5 C°-nál minden mozgásuk meg- szűnik, az állatok asphycticus-ak lettek, és ha félóráig ezen hőség-

nek kitéve voltak, meghalnak, és később hűvösbe téve többé fel sem ébredtek.

Két egy éves és két két éves kecskebéka, *Rana esculenta*, egy óra alatt 10° — 32.5° C felmelegített vízben, meglehetősen gyorsan és nyugtalanul mozogtak, további 6 perczre 33.75° C^o melegítve, mozgásuk lassabb lett, azután szájukat nyitva tartva, nyelvüket kidugták és 8 percz múlva teljes asphyxia állott be. A vízből kivett állatok úgy viselkedtek, mintha aether vagy chloroform-mal kezeltettek volna. A keringés az úszhártyában megszűnt és összes vérük a visszerekben pangott. Két béka a szabad levegőn lassan feléledt, ereikben a vér lassan keringeni kezdett és 2 óra múlva egészségesek voltak; a másik két béka 35° vízbe tétetett, s abban még fél óráig maradt, ezek a kivétel után többé fel nem éledtek,

Két kinőtt kecskebékát 12.5° C. vízben helyezett el, és az ezt tartalmazó edényt lassan felmelegítette. A békák 25° C.-nál igen heves szökési kísérleteket tettek. 32.5° C.-nál elgyengülnek és alig emelkednek fel hátsó lábaikon; miután 5 perczig ezen hőmérsékben maradtak, lassan egészen asphycticusok lettek, most 35° C-ra melegítette a vizet és még 1 óráig bennhagyta az állatokat, ezek a kivétel után sem ébredtek fel többé.

Egy vízi- és egy gyepi-békát (*rana temporaria*) rögtön 35° C. meleg vízbe tett, s a vizet ezen hőfokon tartotta. Az állatok eleinte erősen nyugtalanzkodtak, fél óra múlva elájultak és további 25 percz múlva meghaltak.

Hat katonabéka (*r.-temporaria*), egy levél-béka (*hyla arborea*), két varangy és két tűzi-béka, egy lacenta vivipara és egy szürke gyík (*lacenta agilis*), két törékeny kuzma, egy foltos gyík (*Salamandra maculata*), egy állítólag kihányt gőtét (*Triton taeniatus*) és még 6 különböző fajú gőtét hasonértelmű melegítő kísérletnek vetett alá, s mindezen állatok az emberi meleget megközelítő hőfoknál 33 — 35 — 37° C-nál igen rövid idő alatt elpusztultak.

A felhozott kísérleteket az azóta lefolyt 40 év alatt nemcsak, hogy meg nem czáfolták, hanem ellenkezőleg mindig újból meg újból megerősítették. Ma már mindenki tudja, hogy a normalis élő ember melege, még jóval magasabb, mint a melyet Berthold kísérleteinél alapul felvett, hogy ez 39.5 — 40° C-ra tehető. Ily magas hő-

fokra melegített vízben a béka néhány perc múlva (egynegyed óra alatt) tetanusba esik és rövid idő alatt kivétel nélkül meghal.

Ha tehát minden egyéb körülménytől eltekintünk is, már egyedül az ember belsejének magas hőmérséke miatt bátran állíthatjuk, hogy a kórtörténetnek a békára vonatkozó részlete öncsaladás vagy szándékos csalás szüleménye, és ezt az állat részletesebb vizsgálata is bizonyítja.

A beküldött béka t. i. Entz tnr nyilatkozata szerint a *Rana temporaria* L. (gyepi barna vagy harmatbéka, brauner Grasfrosch) azon nálunk ritkább varietásához tartozik, melyet Steenstrup *rana oxyrhina* név alatt írt le. Hímpéldány, mely az ivarzás ideje előtt meghalt, miután heréi alig 4·5 mm. hossz- és 2·5 mm harántátmérővel bírnak, míg e szervek az ivarzás idejének beálltával jó borsószemnyi nagyságra duzzadnak, és hogy a hüvelykujj duzzadása még sincs kifejlődve. — A béka külfelületén semmi alaki rendellenesség sem constatálható, olyan az, mint minden más fajtabeli béka, melyet a téli álom végével lesoványodva rejtekéből kihalásznak. A vélt eltérések csak látszólagosak, a borszesz zsugorító befolyásának köszönhetőek. Szeme van, ujjai rendszeren képződtek, uszóhártyája is megvan, bár két helyen kissé sérült. Testén sem szervezeti átalakulásnak, sem emésztésnek nyoma nem látható.

A béka bonczolásánál kitűnt, hogy a nyelv tövéből egyenetlen czafatos csont hátrahagyásával ki van szakítva. Szabadon a testürben szürkéssárgás, pépes tömeg van, melyben összerágott zsirczafatokat, izomdarabokat, kötszövet- és inczafatokat, növényi rostokat és keménytesteket lehet megkülönböztetni. — A fodor tövestől le volt szakítva, és a bárzsing hátsó része ott, hol a középvonaltól balra kanyarodik és a gyomornyitrészletbe átmegy, egyenetlen czafatos szélű babnyi nyílással át van szakítva. Másfelől a végbélben, közvetlen az alfel fölött, egy kisebb és ettől 3 ctmnyire egy nagyobb, ludtoll vastag szakadozott szélű nyílás létezik, és úgy a szájrúben, torokban és bárzsingban, valamint a végbélben is a testürben lévőhöz teljesen hasonló ételpépet találunk. E mellett az átfuródások szélei egészen halványak, sem lobos izzadmányt, sem vérnek semmi nyomát a hasürben fel nem fedezhetünk. A szakadásokon túl fekvő gyomor- és bélrészletek összehúzódtak s pusztá szemmél tekintve üresek. A gyomorból és vékony bélből összevakart nyákban górcső alatt

hámsejtek és alaktalan morzsalék között néhány közelebről meg nem határozható barnásfeketés chitin pikkelydarabot látni. A vastag bél épen maradt felső részletében, még legtöbb bennéket találtam. Itt mintegy tűgombnyi szürkésbarnás pépet lehetett összekaparni, s ezen tömegben a következő tárgyakat találtam, melyeket Entz tnr is megtekintett és ismert szivességgel meghatározott. Rovarszőrök és chitindarabok, melyek közül a legérdekesebb egy chitinpánczéldarab 3 stigmával valamely rovar potroháról, továbbá egy czimpázott szőr, valószínűleg valamely méhnek a testéről. Továbbá 3 bélféreg, melyek górcsövi apróságuk mellett is a *R. temporariára* jellemzők. Így nevezetesen *a) Distomum clavigerum* Rud. kissé maceralt, de azért jól felismerhető példány, számos petével s ugyanezen distomumnak petéi a végbél törmelékében szabadon szétszórva is előfordulnak; *b) Strongylus auricularis* Zed. egy himpéldány, a testének hátsó felén a közöstitlési ernyő körvonalai is jól kivehetők, úgyszintén a két vastag barna spiculum; *c) Nematoxys ornatus* Duj., nőtény, szemcsésen széteső, de azért elég jól megkülönböztethető petéekkel.

Ellenben sehol sem találni az épségben maradt gyomor- és bélrészletben oly ételtömegeket, izom- és zsirczafatokkal, mint a milyen a szakadásoktól a test felülete felől eső tápcsatornába be volt gyurva.

Semmi kétség tehát, hogy a béka rendes táplálékától teljesen eltérő, összeaprított, talán összerágott ételpép azon keveréke, mely a szájban és torokban, a testürben és a végbélben, tehát igen különböző részekben, mindenben hasonló minőségű, — csakis mesterséges uton, vagyis jobban mondva, szándékos durva erőszakkal be lett gyömöszölve, még pedig oly ügyetlenül, hogy a béka bárzsingja és bele megszakadtak; s ebből kifolyólag kétségbevonhatlan tény, hogy szándékos csalás forog fenn. S minthogy a testürben semmi vért nem találunk, sem a szakadási helyek nincsenek véresen beszűrődve, feltehető, hogy a csaló döglött békát használt fel hatást vadászó experimentuma tárgyául.

Ez a dolog realis oldala, hogy mi indíthatta az állatorvos nejét erre, és milyen viszonyban áll az ilyen egyéniség a hypnoticusokhoz, s ezek ő hozzá, azt kórboncztnani alapon nem lehet tisztába hozni, mert — fájdalom — a hypnoticusok sok oly dolgot elkövetnek, mihez a bonczkés nem fér.

A vizsgálat eredményét az illető trral közölve, felkértem, hogy azt tapintatos módon a nővel közölve, kisajtolja belőle az indokot, mely miatt a csalást elkövette, és e mellett még annyira elbizakodott volt, hogy a dolgot behatóbb vizsgálat alá bocsássa. --- Sajnos, hogy az egyébként igen tapasztalt ügyfél nem járt el megfelelően ez ügyben, s a helyett, hogy a nőt négy szemközt vallatás alá vette volna, a leletet előbb a férjével tudatta s így a vallatási kísérlet dugába dőlt. A nő, de sőt még férje is „mint vallásos emberek“ készek esküt tenni állításuk igaz volta mellett, hogy t. i. a békát végbeléből sajátkezűleg kifejtette, és azóta teljesen jól érzi magát, ehetik mindent a legkisebb nehézség nélkül, s a szeszes italokat most már nem kívánja, a mit azelőtt kénytelen volt a fájdalom miatt élvezni. -- S a férj erős meggyőződéssel bízik abban, hogy habár a tudomány még jelenleg homályban van, eljövend az idő, a midőn igazat adnak neki, s e reményben megadással tűr bármi megaláztatást. — A béka megtöltését étellel most ellenséges indulatú egyének által utólagosan elkövetett hamis ármánynak nyilvánítják. Ily viszonyok közt talán nem egészen felesleges felemlítenem azt is, hogy a béka elég hitvány egy példány: orra hegyétől a lábujjig 16 cm. hosszú és jelenleg csak 20 grm nehéz. Ily kicsiny test, elhalt és elpetyhedt állapotban egészen észrevétlenül csúszott volna keresztül egy felnőtt ember belén, kijöhetett volna bármely fej-, far- vagy keresztfekvésben, akár kétrét összehajtvá; világra hozatalára nem kellett volna kétheti vajúdás, számtalan erőltetés, véres székelet s művi kifejtés és nem hagyott volna hátra végbélelőesést. Úgy hogy mindezen tüneteket, ha ugyan tényleg jelen voltak, már ezen okból sem lehetne az előmutatott békának tulajdonítani

A kezelő orvos rámutat a hypnotismus csodák-esodáira, a transfertre, s többek között hivatkozik dr Johann Christian Seiz tekintélyére. Utóbbi t. i. 40 évi gyakorlat után kiadott munkájában¹⁾ azon ritka, rejtélyes és érthetetlen betegséget írta le, melyben egy 13 éves leány $\frac{9}{4}$ évig szenvedett. — A leány ugyanis vörheny után súlyos váltólázba esett volt, s azután előre meghatározott

---

¹⁾ Geschichte einer seltsamen und unbegreiflichen Krankheit an welches ein Mädchen in Waitzen von Anf. sept. 1854 bis Ende December 1856 ununterbrochen gelitten etc. Johann Christian Seiz. 1858.

számú és alakú görcsöket kapott, majd katalepsiába esett, majd éktelenül visítva egyik, vagy a másik lábán ugrándozott, buzfenczegett, és különböző tornászati mesterfogásokat mutatott be; később furia módra a házban fel és alá futott, aztán sündisznó módra összekuczorodott, csontjait ropogtatta, mely idő alatt egy rakás gombostű a bőrébe szökött. Összesen 430 napig nem székelt, hanem eleinte az ételt kihányta, később sárt kezdett hányni, és nemsokára bélsarat a füléből, a szemzugaiból, arczán, ujjhegyén, könyökén, emlőin, a köldökén, fejetetején és talpán izzadott ki, s ha megharagudott, hüvelyéből és a test oldalaiból is bélsárt vetett ki, mindig varázsszerű gyorsasággal; — később még rothadt husokat varázsolt elő a hüvelyéből és rakásra hányta ki az élőnyüveket (Würmer mit schwarzen Augen), azután vizeletét füléből és szeméből meszelyszámra bocsátotta, de mindamellett pompásan evett és ivott, aludt és jól fejlődött. És ez így tartott, míg a menstruatio beállott, s mikor a leány e fura magaviseletét abbahagyta és csodák-csodája, magától teljesen meggyógyult, az akaratos, engedetlen, szájas, gonosz gyermekből ildomos szűz lett. — Ezen eset előadása után a jó öreg, az úgynevezett natur philosophus, valóban remek hitvallását tárja fel, és függelékképpen hí német fordításban kedveskedik az olvasó közönségnek azon nevezetes esettel, mely az „Orvosi tár“ 1839. évf. 15. sz. dr Hackel András által lett közzétéve: — Ezen eset egy 23 éves férjzett asszonyról szól, ki azonban rendetlenül élt és háziura által teherbe ejtetett. A szülés után megbűvöltnek adta ki magát, és egy kuruzslónál gyógyítást keresve, port kapott tőle (kőrisbogár, kőrisfalevél és fagyalbokorvirágból), melynek hatása alatt néhány óra múlva, fertelmes kínok között, 4 élő békát szült, még pedig minden porvétel után ismételten, tanúk előtt is. Sőt plane orvosi consilium előtt is, meztelenre levetkőztetve, végre szoros elkülönítésben; — de persze a megyei bába ellenőrzése mellett szintén 4 békát hozott a világra.

Azonkívül hivatkozik a kezelő orvosaira, miszerint tudomása van arról, hogy köfajtés alkalmával, a kő széthasításakor, diónyi üreget nyitottak meg és ebben egy meglapult béka volt, mely mint a levegő reá hatott, mozogni kezdett s 14–16 napig élt, — s hogy romok szétszedése alkalmával a vakolat mögül békát szednek ki, melyek minden hozzáférhető nyílás nélkül századok óta ott éltek, és

valószínűleg mint peték juthattak a vakolat vizébe, s ott tovább fejlődtek.

Dr Seiz virágzása idejében még sok ily dolog fordult elő, illetőleg elbeszéltetett, leiratott, s hívókra talált, sőt még most is egymásik elbeszélhet és írhat ilyet, — de a csodák ideje lejárt. Az eféle papir értéke mód nélkül leszállt, mióta az orvos és természet-tudós jelszava: „D' not think, true!“

Különben a jó öreg Seiz mindkét esetében a természetfeletti tünetemények hű, becsületére mondhatjuk hű, leírásában találni a támpontokat arra is, hogy a dolgot egészen természetes módon magyarázhatjuk, mert a bélsárt izzadó és vizeletet könnyező leány akaratos, makacs, gonosz gyermeknek van ecsetelve, ki jámbor anyjának egyébként is sok bajt okozott, — s az első időben akrobata-művészetet gyakorolt és később ügyes Boskóvá vált, mig utóvégre a dolgot meg nem unta. A békát szülő asszonynál pedig az orvosi consiliumnál az egyik béka születése előtt a méhszájban czérnafonalat is találtak, s a csalónőt állítólagosan a legszigorúbb elkülönítéskor is a megyei bába (!) őrizetére bízták, — és a mint ott a hamis gyermek a jámbor anyjával az öreg Seiz urat könnyen jégre vezethette, úgy az utóbbi esetben a megesett nő és a kitapasztalt bába a böles physicusokat vitte a hinárba. — Azért is e dolgok felett az orvosi kutatás józan észszel áttért a napirendre.

A kövekben és a vakolat közötti ürökben talált békák s más hullók tudvalevőleg nem ott fejlődnek, hanem oda elrejtöztek vagy esetleg odatévedtek, a bevezető út szűk volta miatt bennrekedtek, s most már ily helyen addig élve maradnak, mig étlen meghalnak, avagy pedig a hasonló módon odatévedt más apró állatokkal (rovarokkal) táplálkoznak is, s esetleg, rájuk nézve kedvező viszonyok között, hosszú ideig ott élhetnek s nőhetnek is, és az úrhöz vezető út szűk voltával egészen aránytalan terjedelmet érhetnek el, sőt bizonyos körülmények között a bevezető út utólag a bennelevő szivárgó vízből lecsapódó mészlerakodmány miatt meg is szűkülhet.

Végre a Charcot által felkarolt s ujabb időben sokoldalúlag észlelt és vizsgált s bőségesen leirt sajátságos tünetemények a hystericus nőknél, hypnoticus egyéneknél, kisebb részben tényeknek vehető s kórosan fokozódott vagy kórosan lehangolt idegéletműködésből magyarázhatók, de nagyrészen és pedig éppen a legfeltűnőbbek,

legérthetlenebbek s csodálatraméltók ugyancsak szándékos félrevezetés és csalásnak bizonyultak, melyeknek persze nemcsak a jóhiszemű öreg vidéki orvosok, hanem néha a tudomány forrásánál enygelő specialis buvárok is áldozatául esnek.

Így például a Bourru és Burot által felfedezett és nagy tudományos apparatussal Luys tr által közzétett¹⁾ kísérletek, melyek szerint különböző gyógyszerek és mérgek zárt üvegbe téve a hypnotizált betegtől 8—10 ctmnyi távolságra ismert hatásuknak megfelelő tüneteket előidéznek. — A párisi academiától e dolog megvizsgálására kiküldött biztos Dujardin Beaumetz control vizsgálatai folytán²⁾ csalódásoknak bizonyultak be. Midőn sem a beteg, sem az orvos nem tudta, hogy miféle anyag foglaltatik az átlátszatlan és csak számokkal jelölt üvegekben, akkor egészen ellentétes tünetnyek mutatkoztak a hypnotizált hystericus betegen, contracturak, convulsiok jelentkeztek ugyan, de az tökéletesen mindegy volt, bármely üveget tartottak oda, így többek között strychninre semmi görcs nem állott elő, holott a legsúlyosabb görcsök bekövetkeztek, midőn a beteg mögé egy üres üvegsövet tartottak.³⁾

Lewin⁴⁾ trnak a hystericus nők görcsös hűdés, érzéketlenségek, ájulás, éhezés, éjjeli bolyongás eseteire, különösen a transfertre nézve tett tapasztalatai nagyon is arra mutatnak, hogy ezen felfoghatatlan és érthetetlen jelenségek kellő kritica és kellő felügyelet mellett, fura észjárás és feltűnési viszketeg által besúgott csalásoknak bizonyulnak, éppen úgy, mint az előttünk fekvő béka költött élet-története.

Esetünk, mely ugyancsak nagy port vert fel azon a vidéken, véleményem szerint abban találja természetes magyarázatát, hogy e nő hosszas ideig ismeretlen okból bélzsábjában szenvedvén, a fájdalmas görcsös összehúzódasokat, a peristaltikus mozgásokat personifi-

¹⁾ Les émotions chez les sujets en état d'hypnotisme. Etudes de physiologie expérimentale faites al l'aide de substances medicamentenses toxiques par Luys membr d l'academie de medicin. Páris, 1887. Balliere et fils.

²⁾ A párisi academia 1888. március 6. ülésén.

³⁾ Erre vonatkozólag l. még Seeligmüller kritikai tanulmányát a modern hypnotismusról. Deutsche med. Wochenschrift 1888. nro 8. és Gyógyászat 1888. 4. 5, 6. sz.

⁴⁾ Deutsche med. Wochenschrift 1888. 4. sz. és Gyógyászat 1888. 132. lap.

calta. — Okoskodásában némi támogatást is nyert az orvos eljárásában, ki kórisméjénél a subjectiv tünetekre támaszkodott a helyett, hogy a bélférgeket és azok petéit az ürületekben kutatta volna, s orvosi behatását ezen egyedüli megbízható állásontról intézte volna. A nőnek kis háztartásában elég ideje maradt bajának rejtett okaival tépelődni s phantasiájának szabad tért engedve, idővel félig öntudattal, félig kénytelen az állítás terére lépett s az esetleg kínálkozó alkalmat felhasználva, egy teljesen ártatlan békát inculpált. Midőn azután állítása folytán ijesztőleg nagy lárma kerekedett, veszélyben forgó becsületét megmentendő, cselhez folyamodott s az egyetemen megvizsgálandó békát kurta észszel elől-hátul megtraktálta a saját szájában megrágott ételpeppel.